

## Bucovina și Reunirea

de Gabriel Gherasim



Duminică, 11 noiembrie a.c., la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Astoria, Queens, NY, s-a desfășurat Simpozionul având ca teme: Sfârșitul Primului Război Mondial și Reunirea Bucovinei cu Regatul României, în vechile hotare, hotărâre adoptată de Congresul Bucovinei în 15 noiembrie 1918. Domnul Gabriel Gherasim, istoric, psiholog, scriitor, a prezentat în sinteză materialul de mai jos.

\*\*\*

1) Într-un documentar al cinematografului românesc din 1939, intitulat „Aspecte din Cernăuți”, orașul Cernăuți era descris așa: „Pe o colină deasupra Prutului, se ridică, Cernăuțiul, capitala Bucovinei. În centrul orașului, în fața primăriei, se înalță monumentul Unirii Bucovinei. Catedrala Ortodoxă domină întreg orașul. Mai departe, în mijlocul unei vaste pieți, se află Teatrul Național, locaș de cultură românească. Strazile Cernăuțiului sunt strabătute de troleibuze moderne. Palatul Metropolitan adăpostește istorica sală unde în 1918, s-a proclamat unanimitatea unirea Bucovinei cu Regatul Român.”

2) Deci, cum s-a reunit Bucovina cu Patria Mamă? Criza Austro-Ungară din 1918 a produs efecte și în Bucovina. Aici, atât românii cât și ucrainenii pretindeau ca Bucovina să facă parte din țările lor de obârșie.

5 din cei 6 parlamentari români de la Viena erau pentru reunirea Bucovinei la România, dar fiind în minoritate față de parlamentarii ucrainenii, au preferat să fie emisarii lui Iancu Flondor de la Cernăuți, care organiza reunirea Bucovinei. Sextil Puscaru, cu „Glasul Bucovinei”, și-a unit forțele cu Flondor. Al 6-lea parlamentar român de la Viena, Aurel Onciu, promova o împărțire a Bucovinei între România și Ucraina. Ion Nistor, cu bucovinenii din Iași și de la Chișinău au cerut anexarea Bucovinei de către România pe cale militară.

Comitetul Ucrainean Regional promova o împărțire a Bucovinei între cele două țări. Adunarea Constituantă a Românilor a hotărât unirea integrală a Bucovinei cu Patria-Mamă într-un stat național independent. În cei 143 de ani de la anexarea Bucovinei de către austro-ungari, românii deveniseră minoritari. Pentru naționaliștii români, reparația istorică era mai importantă decât faptul că românii deveniseră minoritari.

Ucrainenii au trimis forțe militare care au ocupat Cernăuțiul și Nordul Bucovinei. România a trimis o divizie militară care să-i apere pe românii de sub ocupația ucraineană. Pe 11 noiembrie 1918, Generalul român Iacob Zadik și Iancu Flondor de la Consiliul Național Român au dat mâna în Cernăuți și administrația românească a fost instalată.

Naționaliștii ucrainenii s-au retras ca să se lupte cu polonezii și cu rușii sovietizați, pe două fronturi eventual pierdute. Românii erau acum stăpâni pe situație și puteau pregăti în voie ceremonia reunirii. Ion Nistor a redactat declarația unirii și cu alți unioniști bucovinenii reveniți la Cernăuți au creat majoritatea necesară pentru votul de succes.

Pe 29 Noiembrie 1918, în prezența generalului Zadik și a reprezentanților români din Basarabia și Transilvania, Congresul Național Român, cu membrii germani și polonezi, au exprimat prin aclamație: „Unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei cu România, în vechile ei hotare până la Ceremus, Colacin și Nistru”.

Reprezentanții ucrainenii și evrei s-au abținut de la vot și înțelegerea cu aliații în 1916 de returnare a Bucovinei, Transilvaniei și Basarabiei României după război, a apăsător puternic în favoarea reunirii.

3) După aceea au venit rușii.

De când rușii te prădară/ N-avem soare, nici odihnă/Fără tine n-avem țară/Bucovină, Bucovină.” (Ion Postecă, român nord-bucovinean deportat în Siberia la 13 ani)

Nordul Bucovinei a fost anexat de către URSS la 28 iunie 1940. Zona despre care nici nu s-a pomenit în ultimatumul din 1939 este teritoriul fostului Ținut Herța. De fapt, la Ucraina au fost trecute nu numai teritoriile din actuala regiune Cernăuți, dar și din Sudul Basarabiei (care azi aparțin regiunii Odesa). Cat despre regiunea Cernăuți – apariția ei este o consecință directă a Protocolului adițional la Diktatul Ribbentrop-Molotov. Cu toate că în punctul 3 al Protocolului adițional se specifica doar că „în privința Europei Sud-Estice, partea sovietică subliniază interesul pe care îl manifestă pentru Basarabia” și nu erau subliniate intențiile Moscovei de a ocupa o parte a Bucovinei, guvernul sovietic rusesc, în nota ultimativă din 26 iunie 1940 adresată României, a cerut scoaterea de urgență a armatei române și a administrației civile din teritoriul Basarabiei și al unei părți a Bucovinei. Însă trupele sovietice au intrat nu numai în Basarabia și Nordul Bucovinei, dar au ocupat și Ținutul Herța (care nu era specificat nici în Protocolul adițional la Diktatul Ribbentrop-Molotov, nici în nota ultimativă. Nici în Protocolul adițional secret privind delimitarea sferelor de interes în Europa Răsăriteană, între Germania și URSS, semnat în ziua de 23 august 1939, la Moscova, de către V.Ribbentrop și V.Molotov, nici în declarația șefului diplomației sovietice făcute de la tribuna Sovietului Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, la 29 martie 1940, când este atât de acut pusă problema retrocedării de către România a Basarabiei.

Bucovina, fie ca provincie istorică integrală, fie ca o parte a ei, nu este amintită și, deci, nu devine obiectul apelițiilor imperialiste de la Kremlin. Abia în telegrama din 23 iunie 1940, expediată de la Moscova de către contele Schulenburg, ambasadorul Germaniei în Uniunea Sovietică, Ministerul de Externe de la Berlin era sesizat că „cererea sovietică se extinde, de asemenea, și asupra Bucovinei, care are populație ucraineană”.

(Vezi: Bătălia pentru Bucovina. Volum îngrijit de Stelian Neagoe. – Timișoara: Editura „Helicon”, 1992. – P. 135)

La 25 iunie 1940 Schulenburg primea de la Berlin o înștiințare telefonică, prin care era rugat să-l viziteze pe Molotov și să-i declare, printre altele, următoarele: „Revendicarea de către Uniunea Sovietică a Bucovinei constituie o noutate. Bucovina a fost în trecut provincie a coroanei austriece și este dens populată de germani. Germania este, de asemenea, în mod deosebit interesată de soarta acestor volksdeutsche”. (Vezi: Ibidem. – P. 138) Deși, după cum vedem, Bucovina era pentru Berlin o noutate în pretențiile sovieticilor, pentru conducerea germană de atunci ea prezenta interes doar în măsura în care acolo locuiau reprezentanți ai națiunii germane (nota red.).

Fiindcă prin ocuparea părții de nord a Bucovinei se săvârșea un act de nedreptate împotriva românilor, act care jignează adânc drepturile etnice și istorice legitime ale românilor asupra teritoriului revendicat de către Soviete, (I. Nistor, T. Sauciuc-Săveanu, M. Hacman, I. Șoneriu) unii dintre cei mai devotați fii ai provinciei smulse din trupul Țării arătau în memoriul lor adresat regelui Carol al II-lea: „Orașele și satele noastre n-au fost niciodată legate de Uniunea Sovietică, nici prin comunitatea soartei istorice și nici prin comunitatea de limbă și compoziție națională. Ocuparea militară arată că tragerea liniei de demarcație n-a fost determinată nici de criteriul etnic care să justifice întrucâtva o asemenea măsură grăbită”. Un memoriu asemănător a adresat regelui și un grup de fruntași herțeni, printre care și pictorul Artur Verona, în care se spunea: „În urma dureroasei rășluri a trupului scumpei noastre țări, s-a cotropit și o bucată din vechiul pământ al Moldovei ce nu a fost niciodată sub stăpânire străină. Pe aceste frumoase meleaguri ale vechiului ținut al Herței au trăit și înflorit sute de generații de români, dintre care au făurit cu umila lor contribuție trecutul scump al patriei. Herța este patria lui Gheorghe Asachi (Vezi: Memoriul adresat regelui Carol al II-lea de către un grup de 88 HYPERION Anchetetele revistei tivă din 26 iunie 1940)

Ținutul Herța, „un teritoriu curat românesc, care n-a fost niciodată sub vreo ocupație străină și care a făcut parte din România Veche”, a avut de împărțit soarta tragică a nordului Bucovinei. Teritoriul acestui ținut s-ar întinde pe o suprafață de circa 30.400 ha, având o populație de aproximativ 35.000 de români. Sovieticii au pus stăpânire pe el la 29 iunie 1940, pretextând că s-au „rătăcit”... și așa au fost ocupate 27 de localități herțene, care au aparținut bucovinenilor. În legătură cu ocupația sovietică a nordului Bucovinei: (Arcașul, Publicație independentă românească. – Cernăuți. – Anul V. – Nr. 15-16 (153-154), 28 august 1999.)

Proteste energice împotriva ocupării Basarabiei, nordului Bucovinei și a ținutului Herța de către trupele sovietice au adresat Parlamentul României, Academia Română, iar în Camera Deputaților și în Senat s-a votat o moțiune în care se reliefa că „ultimatumul, ce a fost urmat de o luare în stăpânire imediată a provinciilor românești, nu poate găsi nici un temel istoric și legal și înstrăinarea unei atât de largi părți a României Unite calcă peste dreptul a trei milioane de țărani români și a unei pături de intelectuali devotate cauzei naționale.

\*\*\*

continuarea în ediția următoare